

1 DALIS. VASARA

1

– Tu vėl gėrei per daug kavos, – sumurma Sanda, popierine servetėle šluostydama ištepliotą smakrą. Ji uždususi ir išraudusi.

– Kitą kartą suvalgysiu kokį šokoladuką, – sakau ir taip pat šluostausi veidą. Drėgna servetėle, kad nuimčiau grimą po paskutinio šio sezono įrašo televizijoje.

Mano santykiai su laidos administratore tikriausiai keisti. Susitinkame kartą per savaitę televizijos rūbinėje. Kartais ir mano automobilyje. Sanda tai atlieka gerai ir beveik viską nuryja. Aš baigiu greitai ir audringai. Iš žmonos metų metais negaliu sulaukti nieko panašaus. Viskas prasidėjo pernai rudenį po pokylio prieš valstybinę šventę. Sandos iniciatyva! Aš neprieštaravau. Sanda gan graži, putli, tik kad smulkaus sudėjimo. Apetitiška. Neslėpsiu – neturėčiau nieko prieš gauti ir ką nors daugiau. Bet ne! Tą daugiau ji taupanti savo išrinktajam. Tarnaujās JTO misijoje. Karo gydytojas. Vasarą sugrįšiąs, tada ir švęsią vestuves. Sanda žadėjusi būti ištikima sužadėtiniui.

Bla, bla, bla.

– Neužmiršk, kad dar turi nuvažiuoti pas prodiuserį ir pasirašyti popierius. – Ji įmeta servetėlę į krepšį popieriui. Mes pasibučiuojame ir atsisveikiname.

– Draugelių kurį laiką nebučiuok, iš karto supras, kuo užsiėmei, – neiškenčiu aš.

Tai sumanyta kaip pokštas, bet Sandos veidu perbėga vos pastebimas liūdnas šypsnyš.

– Tu dingsi ilgose neapmokamose atostogose ir visą vasarą apie mane negalvosi, – sako ji liūdnu balsu.

– Kas gi dabar? Ar užmiršai: tuojau sugrįš tavo mylimas karo gydytojas! Pati sakei – tuoksitės, kad gyventumėte ilgai ir laimingai.

– Paskambink man kada nors. – Jos akys pasidaro visiškai liūdnos. – Ir saugok save, Džo! Nešokinėk prieš Murjanį, viršutinis aukštas ant tavęs griežia dantį, šį kartą tai atrodo rimtai.

„Ne, na kas čia dabar buvo? – pagalvojau, kai Sanda išeidama uždarė duris. – Vos neapsižliumbė! Galima pagalvoti, kad ją jėga verčiu tekėti už to samdinio. Juk aš neturėčiau nieko prieš... Ne vesti, žinoma. Vieną žmoną jau turiu, šio gero man užtenka, bet malonus tarnybinis romanas – kodėl gi ne?“

Pakeliui į liftą apgalvojau pokalbio su prodiuseriu strategiją. Valdžiai esu lyg rakštis užpakalyje, bet mano vedama laida „tempia“ kanalą. Noriu normalios algos. Pagarbos, o ne šio bjauraus požiūrio. Neapmokamos atostogos, vidutiniai honorarai ir nuolankus laukimas, kada bosai parodys malonę ir maloningai pašvilps. Ir taip kiekvieną sezoną. Man prakeikti keturiasdešimt ketveri metai. Nebenoriu dirbti pusvelčiui už sumuštinį ir trumpą garbės akimirką, kurią suteikia pasišildymas eteryje.

Su administracija riejusi jau ilgai. Iš pradžių tikėjausi, kad prisijungs ir kiti laidų vedėjai. Juk antrarūšė buhalterė

gauna daugiau už juos. Išsigando! Vergo sielos. Dabar vadovybė mane pjauna. Pliurpia, kad laidai reikia antro kvėpavimo ir šviežesnio oro. Kai generalinis direktorius pirmą kartą tai pranešė planavimo posėdyje, pasiūliau, kad galiu tiesioginiame eterietyje nusipersti, jei tai pagerins atmosferą. Tas plikagalvis tarakonas yra iš tikrųjų toks kerštingas, koks atrodo. Įsipykęs man šis beždžionės darbas. Jau devynis mėnesius penkis kartus per savaitę vakarais penkiasdešimt dvi minutes *prime time**. Pašėlę pokalbiai su Džo.

„Ponios ir ponai! Labą vakarą!“ Mi, mi, mi...

Mano šou iki šiol – sprogimas eterietyje. Jau septintą sezoną. *Prime time* lyderis! Kanalas verda, reklamos sukasi ratu. Bet man iš to nemoka beveik nieko. Paprastai einame į tiesioginį eterį, pastaruoju metu – įrašė, kaip šiandien. Ir jie tai daro tikslingai, nes žino, kad įrašas turės blogesnius reitingus. Man įrašai bjaurūs! Jokio polėkio. Žiūrovai tai jaučia. Šis metas yra pernelyg veržlus. Konservai sensta greitai. Tai, dėl ko žmonės ginčijasi šiandien, kitą savaitę nieko nebedomins. Ir kaltas dėl to bus tik laidos vedėjas, o ne tie administracijos šikniai, priimantys kvailus sprendimus.

Išeinu iš lifto, nieko nesugalvojęs. Ko gero, iš tiesų užėjo nuovargis.

Murjanis pastumia pasirašyti darbų priėmimo–perdavimo aktus už paskutinį sezono mėnesį. Tada, skersakiuodamas kažkur į spintą, lyg ten sėdėtų koks nematomas jo talento gerbėjas, praneša, kad vadovybė dar nenusprendė, ką darys su laida kitą sezoną. Aš esą pasidaręs aršus. Jei

* Žiūrimiausias laikas (*angl.*).

tęsiu tokiu stiliumi, tikriausiai paskelbs naujo vedėjo atrankos konkursą. Argi aš nesuprantas, kad man ir taip moka daugiau negu žinių laidų vedėjams! Taip jis ten burba, spoksodamas į savo nuskurusią spintą, kad nereikėtų žiūrėti man į akis.

Galbūt nereikėtų taip daryti, bet aš padarau. Griebiu Murjanį už nuvalkioto kaklaraiščio, pertempiu per stalą, neleisdamas atsikelti, ir paskui iš lėto supilu jam ant galvos atvėsusios kavos tirščius iš didelio, nešvaraus puodelio. Jis nuolat stovi pas prodiuserį.

– Man nusispjauti, ką galvoja tokie subinlaižiai kaip tu ir tavo vadovybė, – pasakau mandagiai, nors viduje viskas verda. – Tik gaila, kad apsipylei kava. Kažkaip negerai atsitiko.

Jaučiu, kaip už stiklinės sienos, skiriančios Murjanio kabinetą nuo kitos biuro erdvės, stoja kapų tylą. Damutės spokso į mus išsižiojusios kaip į dvi akvariume susipešusias žuvytes. Paleidžiu šnopusiantį Murjanį, atsistoju, atidarau kabineto duris ir neatsigręždamas patraukiu į liftą.

– Tu čia nebedirbsi, Džo! – girdžiu spieгимą sau už nugaros.

– Sutarta! Nuo šiol, jei norėsi kam nors pačiulpti, eik pas kanalo direktorių! – atkertu, o pats jaučiuosi kaip prakeiktas jaunas Houldenas Kolfildas iš Selindžerio romano.

2

Nesu joks Džo. Mano vardas Janis. Džo yra mano pravardė nuo studijų laikų, nes Latvijoje janių daugiau negu piktžolių bulvių lauke. Jei Janis, tai Džonis. Vėliau kažkas sugalvojo, kad Džonis pernelyg ilgas. Taip atsirado Džo. Prilipo. Jau daug vėliau, kai audringai ginčijomės dėl šou pavadinimo, kažkas pasiūlė – ko čia raizgyti, kodėl negali būti tiesiog „Pašėlę pokalbiai su Džo“? Taip ir liko, o Džo tapo mano oficialiu pseudonimu.

Sėdžiu bevardėje kavinėje prekybos centre priešais namą, kuriame mano žmonai priklauso butas. Gyvename čia kokius penkiolika metų. Vieta patogi, tylus centras. Geriu bjaurų armėnų brendį ir galvoju, ką dabar prisiviriau. Aišku, kad mano televizijos žvaigždės karjera šiknoje. Bet ir naujo šou vedėjo jie negaus. Cha! Ne todėl, kad negalėtų rasti kito. To gero netrūksta. Paprasčiausiai tąkart, kai pradėjome kurti šou, jo pavadinimą užregistravau savo vardu kaip prekinį ženklą. Tylomis. Vadovybė to nežino ir net negali ko nors tokio įsivaizduoti. Tą kartą pasikalbėjau su autorinių teisių advokatu. Jis susipažino su situacija ir pasakė:

– Drauguži, kanalas tave apvaginėja kaip kūdikį, kodėl tu negalėtum jų pakapstyti?

Mūsų laikais tai tikriausiai nebūtų įmanoma, bet tada, kai viskas prasidėjo, visose srityse buvo gana didelis balaganas. Kai mano klasta atsiskleis, – o dabar ji tikrai atsiskleis, – bus linksma.

Ką veiksiu artimiausiais mėnesiais?

Dėl to nesijaudinu. Pailsėsiu. Vasaromis aš ir taip nedirbu. Paskui? Matysim. Komerciniai kanalai daug kartų mane kvietė. Jei sužinos, kad galiu ateiti, be to, su visu pavadinimu, dar susipeš tarpusavyje. Kol kas nežinau, ar to noriu. Šis darbas joks meduolis. Gal iš tikrųjų laikas pradėti kažką kita? Turiu sutartį dėl knygos su „Klio“. Tai mano darbus publikuojanti leidykla. Pirmoji knyga buvo bestselleris. Kodėl tokia negalėtų būti ši, nes juk rašau apie aukštųjų menės užkulisius? Dabar būtų tinkamas metas iššauti sultingus memuarus apie kasdienę TV užkulisių paleistuvystę. Žinau, kas patinka žmonėms!

Reikėtų eiti namo, bet dar taip anksti. Iš ryto žmonai sakiau, kad būsiu po vienuoliktos. Dabar dar nėra net šešių. Buvau galvojęs nušauti į Siguldos „Ponų jaują“ ir pažymėti sezono uždarymą geru kepsniu ir taure vyno, bet po to, kas įvyko, kur nors važiuoti nėra nuotaikos. Noriu tiesiog prisigerti, bet nesu toks kvailas, kad sėsčiau prie vairo užsipylęs.

Tas armėnų brendis tikrai kažkokia bjaurybė. Muša per kojas, bet neaušina smegenų. Tikriausiai į butelį perpilta pigesnė misa iš prekybos centro lentynos.

Galėčiau eiti namo. Nesinori! Su žmona mus sieja tik nuosavybė. Dar prieš vestuves butas buvo įformintas žmonos vardu, didžiąją dalį kredito už jį mokėjau aš, dar buvo remontas, kurį apmokėjau, automobilis, kuris taip pat paimtas

kreditan. Visa tai dabar išmokėta. Iš mano kišenės. Sekso trūkumu nesiskundžiu. Esu televizijos ekrane, o tie, kas ten yra, automatiškai tampa labai seksualūs. Nežinau: ką tos moterys randa laidų vedėjuose? Juk jie dažnai gryniausios balvonai. Aš taip pat nesu joks Alenas Delonas. Negražus, aukštas, kaulėtas, kreivoka nosimi, bet gerbėjos siūlosi pačios.

3

Jeigu norite išsaugoti laimingą šeiminių gyvenimą, nereikia parvykti į namus staiga ir anksčiau laiko! Šeimos nariai taip pat turi teisę į privatumą. Kaip ir jūs. Tai nėra patarimas iš salsvo psichologinių patarimų žurnalo namų šeiminkėms. Tai sakau aš, nes žinau, ką kalbu.

Mūsų butas tvarkingai suremontuotas, durų raktas ne-traška, vyriai ir grindys negirgžda. Minkšti kilimai užslo-pina žingsnių keliamą triukšmą, jei tik jais neslampinėja meškų banda. Įeidamas į namus, iš miegamojo pusės išgirdau keistą murmėjimą. Prieškambaryje ant grindų mėtėsi 47 dydžio „Lloyds“ batai. Tokias milžiniškas letenas, kurioms jie tinka, turi tik vienas man pažįstamas tipas – senas bičas Aivarėlis. Keistas triukšmas tęsėsi, ir jis buvo ne-dviprasmiškas. Prisėlinau prie pusiau pravertų miegamojo durų. Vaizdas, kaip mano draugas dulkino mano žmoną, buvo įspūdingas. Anita keturpėsčia, aukštai išriestu užpa-kaliu, pagauta aistros, kramtė pagalves, kas akimirką iš-leisdama gyvuliškai trūkčiojančias dejones. Prakeikimas! Buvau seniai primiršęs, bet kažkada ji lovoje taip elgėsi ir su manimi.

Gražu!

Mano žmona ir mano draugas.

Pirmą akimirką norėjosi juos abu kaip reikiant prilupti. Aš to nepadariau. Apsigalvojau ir nutariau būti pragmatiškas. Tada žmona jau seniai turėtų teisę mane nužudyti, supjaustyti gabalais ir sušerti zoologijos sodo krokodilams. Tyliai išsitraukiau telefoną, nufotografavau abu balandėlius ir vogčiomis praslinkau į savo kambarį. Meilužiai išdykavo nugara į durų pusę, todėl manęs net nepastebėjo. Kambaryje susirinkau banko korteles, dokumentus, telefono pakrovėją ir grynus pinigus, kuriuos laikiau rašomojo stalo stalčiuje. Kai vogčiomisėjau iš buto, triukšmai miegamajame darėsi vis garsesni ir nedviprasmiškesni. Mažieji balandėliai artėjo prie kulminacijos.

– Gero pisimosi, jaunuoliai! – garsiai sušukau atsisveikindamas ir su bildesiu užtrenkiau laukujes buto duris, vėl pasijusdamas lyg jaunasis Houldenas iš sumauto Selindžerio romano.

Galiu derėtis, kad triukšmai miegamajame staiga nutrūko.

Kai apačioje gatvėje ropščiausi į *bemsa*, iš viršaus girdėjau skambant beviltišką Anitos balsą,

– Jani, palauk! – rėkė ji. – Aš tau viską paaiškinsiu!

Ką dar čia aiškinti? Aš, žinoma, nelaukiau. Bet pagarba: ji manęs nepavadino Džo. Tokiu sunkiu momentu prisiminė tikrąjį vardą.

Apsistojau viešbutyje „Days Hotel“ Bryvybas gatvėje prie buvusio VEF. Keletą dienų lėbavau. Riejausi su viešbučio personalu. Telefonu plūdausi su dabar jau aiškiai buvusiais televizijos kolegomis. Kėliau skandalus Anitai. Taip pat telefonu. Ji išvardijo beveik visas mano pastarojo meto kurveles. (Tai buvo jos terminologija.) Geras sąrašas, tikslus! Nepaminėjo tikriausiai tik Sandos. Kas pagalvotų, kad Anita taip gerai informuota. Bet kai dabar vieną kartą koja paslydo jai...

Baigėsi tuo, kad balsu, galinčiu pjauti plieninį seifą, ji pranešė: eisianti pas advokatą, tvarkysianti skyrybų popierius ir paliksianti mane be kelnių. Šį bjaurų toną pažįstu. Bet tuo momentu man ant jo buvo nusispjauti. Kitą rytą, pagiriojantis viešbučio šeštojo aukšto bare, truputėlį apsigalvojau ir padariau išvadą, kad Anita tikrai tai galėtų padaryti. Suerzintos patelės paprastai būna daug negailestingesnės už patinėlius. Esu prisiklausęs istorijų apie vyrus, kurie po skyrybų likę be stogo ir su vienais marškiniais. Prakeikimas! Net mano *bemas* pirktas mūsų oficialaus bendro gyvenimo metu, taigi ji galės pretenduoti į pusę. Aišku, pretenduos ir sutiks netgi pjauti jį pusiau, kad tik neatitektų man. O kas liks man? Šūdukas ant pagaliuko? Ta ragana negaus nieko!

Išgėriau dar porą šimtų gramų konjako ir pakilau važiuoti į Rumbulą pas automobilių supirkėjus.

Tikra bėda! Tam daugiau pritiktų koks nors stipresnis ir triaukštis rusiškas žodis, bet susilaikysiu – man ir taip visi priekaištuoja, kad esu pernelyg grubus. Stovėjimo aikštelėje pasirodė, kad kažkas nusukęs užpakalinius džipo ratus. Iškviečiau draudikus, paskambinau mentams. Galų gale išmečiau krūvą pinigų už naujus, bet, žinoma, naudotus diskus ir padangas. Tikiuosi, kad nenusipirkau savų. Pardaviau džipą Rumbulos perpirkėjams už penkiolika tūkstančių. Grynais ir iš karto. Jo rinkos kaina mažiausiai dvidešimt penki. Ta kalė negaus nieko!

Iškviečiau taksi. Sugrįžau į viešbutį. Gėriau toliau. Kaipgi kitaip. Kitą rytą gerokai pagiringas atlikau Michailo Talio vertą ėjimą žirgu – nutariau, kad atėjo laikas išjungti mobilųjį telefoną ir dingti. Iš apyvertos, iš Rygos, iš šalies. Priešingu atveju begerdamas prisivirsiu tokios košės, kad ją reikės srėbti visą likusį gyvenimą. O mėšlo pas mane jau ir taip pilnos rogutės.

Pataisiau sveikatą, kažko užvalgiau, susirinkau daiktelių ir išsiregistravau. Manau, jie ten, viešbutyje, buvo nepaprastai laimingi, kad pagaliau manęs atsikratė. Išeinant iš viešbučio, dar nebuvo tikro plano, ką veikti, tačiau, kol pėsčiomis įveikiau visą ilgą kelią iki autobusų stoties, galva prašviesėjo. Nesiruošiu likti kvailiu arba eiti kam nors laižyti užpakalio, kad mane paimtų atgal. Daryti ką nors tokio reikštų visokeriopai apgailėtino galo pradžią. Aš savo „Saldžių sapnų, idiotai!“, lygiai kaip Houldenas romane, jau buvau išrėkęs. Kelio atgal nebebuvo. Tai nebūtų stilinga.

Dabar man pritiktų koks nors kitas šūkis, pavyzdžiui: „Pirmyn, kvailių minia!“. Juk necituosiu marksizmo-leninizmo klasikos apie proletariatą, kuris gali prarasti tik pančius.

Visada galvojau, kad knygų skaitymas manęs prie gero neprives.